

Серце, віддане учням

Майже півстоліття
трудового стажу, дві з
половиною тисячі
випускників і...
безмір душевних сил,
професійного
неспокою, пошуку та
невтомного
самовдосконалення.
Це лише кілька
штрихів до портрета
ветерана педагогічної
праці із села Великі
Межирічі Корецького
району Сави
Васильовича Чумака.
Головний же,
рушійний штрих в
іншому – у безмежній
любві до
вчительської професії

та дітей, котрим упродовж десятиліть він по вінця віддавав знання, талант, майстерність і доброту.

Життєва дорога Сави Чумака розпочалася із древнього Харалуга того ж таки Корецького району, де народився у буремному 1943-му. Зайве й казати, як важко жилося багатодітній сільській родині і в роки війни, і потому. 1947 рік... Й тепер, через багато десятиліть, навдивовижу виразно постає в пам'яті, як він, маленький хлопчик, стоїть на подвір'ї біля хати і гірко плаче. Усе навколо якесь дуже сумне, прикре і безбарвне.

– Що сталося? – запитала, побачивши сльози на дитячих щічках, бабуся Одарка, котра жила поруч.

– Зуби болять... – мовив, схлипуючи. Жінка ж у відповідь поволі пішла до своєї хати, принесла окраєць хліба і дала його дитині. Чотирирічному Саві здалося, що то найсмачніша їжа у світі.

– Перестали зуби боліти?

– Перестали... – мовив стиха хлопчина і усміхнувся бабусі.

Мине багато часу, і вже дорослий Сава Васильович, шанований педагог і керівник, гостюючи у батьків, зустріне бабусю – і в пам'яті зрине далека сторінка дитинства:

– А пригадуєте?...

– Та пригадую... Ой, сину, якби я знала, що ти таким хорошим чоловіком виростеш, то й півбуханки хліба відрізала б, – тепло мовила добросерда сусідка.

В тому, щоб обрати фах педагога, Сава Васильович ніколи навіть не вагався. У селі ж бо до професії вчителя усі ставилися з особливою повагою. Оскільки ж здібності, як і всі брати та сестри, мав до точних наук, то вступив на фізико-математичний факультет Рівненського педагогічного інституту.

– Вищу освіту у нашій родині здобули всі семеро дітей, – розповідає Сава Васильович, – До того ж, три мої сестри – теж обрали фах педагога. Звісно, батьки, працюючи в колгоспі, не мали статків, щоб, як кажуть, вивчити нас, тож ми, діти, підтримували одне одного. Коли найстарший брат Кузьма влаштувався на роботу, він допомагав мені – тоді вже студенту, коли ж я працевлаштувався, опікувався меншим братом Миколою... Так, як мовиться, і вийшли всі в люди.

Після закінчення вишу дорога молодого педагога пролягла у село Даничів рідного Корецького району. Те хвилювання, з яким ішов на свій перший урок, зізнається тепер сивочолий педагог, він не забуде ніколи. Втім, перші кроки, перше вітання, ясні допитливі оченята, що ловили кожне слово педагога... і від переживань не лишилося й сліду. Адже потрапив у свою стихію, яка була близька і в якій почувався впевнено, а головне – любив. Тож на уроки математики до вимогливого, але доброго і справедливого вчителя діти йшли із задоволенням, а важкий предмет засвоювався значно легше.

– Крім першого уроку у моєму професійному житті був і ще один вікопомний момент, коли я так само хвилювався, – гортає далі сторінки минулого шанований освітянин. – Це тоді, коли йшов на зустріч із колективом після призначення директором школи у селі Іванівка. Адже мав тоді лише 25 років, робота керівника була для мене абсолютно новою, потребувала навиків, які можна здобути лише з досвідом. Та найбільше переживав, як сприйме мене колектив.

Втім, як довів час, хвилювався Сава Васильович даремно – йому вдалося стати чудовим директором школи. Професійно організовував навчально-виховний процес, вміло дбав про матеріально-технічне забезпечення освітнього закладу та інші аспекти. Відтак молодого й здібного керівника було переведено у на той час величезну, як за сільськими мірками, школу – у селі Великі Межирічі. Очолював Сава Васильович цей освітній заклад впродовж 25 років і віддав йому левову частку свого професіоналізму.

– То була величезна відповідальність, – каже, – адже до того я очолював невеличкий колектив, а тут лише педагогічних працівників було понад 64 чоловік, технічного персоналу – 22, а учнів – понад 900. Це був 1983 рік... На жаль, нині учнів у моїй рідній школі значно менше.

Справедливість – ось основний критерій і принцип, яким, твердить Сава Васильович Чумак, він завжди керувався і в житті, і у професійній діяльності. Вочевидь, саме завдяки цьому і вдалося бути мудрим керівником, згуртувати відданий та професійний колектив, а головне – стати для учнів наставником з великої літери. За роки педагогічної праці він удостоєний багатьох почесних нагород – звання Відмінник народної освіти, Заслужений працівник освіти України, грамоти Президії Верховної Ради УРСР... Втім, зізнається щиро, як і для кожного вчителя, найдорожчою відзнакою для нього є успіхи учнів, відчуття, що зерна знань і добра, які засівав у дитячі душі, проросли щедрими врожайми, допомогли вибудувати впевнену дорогу у доросле життя. А ще – зворушливе і дороге «Моєму улюбленому директору...» на листівках, що навіть через багато років надходять на адресу сільського педагога...

– Багато хто з моїх учнів обрав фах педагога, – мовить із гордістю Сава Васильович. – Чимало серед них математиків. Та й у родині – теж. Вчителем спершу стала донька, а нині цей фах здобуває й онук. На педагогічній ниві багато літ поспіль трудилася й дружина. Рішення піти на заслужений відпочинок кілька років тому далось Саві Васильовичу нелегко, спонукали до цього проблеми зі здоров'ям. Втім, на пенсії попервах став почувати себе навіть гірше – надто вже бракувало улюбленої роботи.

– У перші вересневі дні я буквально місця собі не знаходив, – зізнається. – Дуже довго не міг звикнути. А потім знайшов собі справу до душі – бджільництво. Власне, про це мріяв завжди, просто часу бракувало. Отож, реконструював два старі вулики, які мені ще дідусь Сава заповів (їм майже сто років), і взявся пасічникувати. Нині у мене є вже аж десять бджолиних сімей.

– Знаєте, – тепло додає, показуючи пасіку, сивочолий педагог, – бджоли чимось дуже схожі на дітей – вони так само потребують уваги і так само чутливі до турботи і любові...

• **Світлана Губіна**